

Mechanická práce, výkon a energie pro učební obory

Autor: Mgr. Jaromír JUŘEK

Kopírování a jakékoliv další využití výukového materiálu je povoleno pouze s uvedením odkazu na www.jarjurek.cz.

2. Mechanická práce - procvičovací příklady

3. Mechanický výkon

Výkon definujeme jako velikost práce vykonané za časovou jednotku.

Výkon je tedy číselně roven velikosti práce vykonané za časovou jednotku.

$$P = \frac{W}{t}$$

Jednotky výkonu:

1 watt [W]

[W] = [J.s⁻¹]

Výkon má hodnotu jednoho wattu, jestliže je vykonána práce o velikosti 1 joule za dobu jedné sekundy.

Pozn.: Dříve se používala jednotka 1 kůň. Velikostí tato jednotka odpovídá přibližně 0,75 kW.

Pomocí vzorce pro výkon můžeme též počítat práci z výkonu.

Práce je rovna součinu času a výkonu.

$W = P \cdot t$

Jednotky práce odvozené z výkonu:

1 Ws = 1 J

1 Wh = 3 600 J

1 kWh = 3,6 · 10⁶ J

Příklad 1:

Jak velký je výkon jeřábu, který zvedne břemeno o hmotnosti 1 000 kg za tři minuty do výše 27 m?

Řešení:

$m = 1000 \text{ kg}$

$s = 27 \text{ m}$

$t = 3 \text{ min} = 180 \text{ s}$

$P = ? \text{ [W]}$

$P = W/t$

$P = F \cdot s/t$

$P = m \cdot g \cdot s/t$

$P = 1000 \cdot 9,81 \cdot 27/180$

$P = 1\,471,5 \text{ W} = 1,5 \text{ kW}$ (přibližně)

Výkon jeřábu je přibližně 1,5 kW.

Příklad 2:

Žák vzepřel činku o hmotnosti 30 kg do výše 1,8 m za 1,0 s. Určete jeho výkon. Pohyb činky považujte za rovnoměrný.

Řešení:

$$m = 30 \text{ kg}$$

$$h = 1,8 \text{ m}$$

$$t = 1,0 \text{ s}$$

$$P = ? \text{ [W]}$$

$$P = W/t$$

$$P = F \cdot h/t$$

$$P = m \cdot g \cdot h/t$$

$$P = 30 \cdot 9,81 \cdot 1,8/1$$

$$P = 530 \text{ W (přibližně)}$$

Výkon žáka byl asi 530 W.

Příklad 3:

Motor pracuje s výkonem 0,6 kW po dobu 4 hodin. Jak velkou mechanickou práci vykoná?

Řešení:

$$P = 0,6 \text{ kW} = 600 \text{ W}$$

$$t = 4 \text{ h} = 14\,400 \text{ s}$$

$$W = ? \text{ [J]}$$

$$P = W/t, \text{ proto } W = P \cdot t$$

$$W = 600 \cdot 14\,400$$

$$W = 8\,640\,000 \text{ J} = 8,64 \text{ MJ}$$

Motor vykoná práci 8,64 MJ.

4. Mechanický výkon - procvičovací příklady

1. **Automobil jede po rovině rovnoměrným pohybem rychlostí 72 km/h a překonává přitom tření 1 000 N. Určete výkon motoru automobilu.** 795

OK 20 kW

2. **Výtah dopraví náklad o hmotnosti 250 kg do výšky 3,0 m za 10 s rovnoměrným pohybem. Hmotnost klece výtahu je 100 kg. Jaký je průměrný výkon motoru výtahu? Třecí síly zanedbáváme. Hodnota tíhového zrychlení je 10 m/s².** 782

OK 1 050 W

3. **Těleso o hmotnosti 500 kg bylo zdviženo pomocí jeřábu svisle vzhůru po dráze 12 m rovnoměrným pohybem za 1 minutu. Určete průměrný výkon motoru jeřábu. Hodnota tíhového zrychlení je 10 m/s².** 781

OK 1 kW

4.	Motor mopedu má stálý výkon 1 kW po dobu jízdy 1,5 h. Jak velkou mechanickou práci motor vykoná?	787
OK	5,4 MJ	
5.	Buchar o hmotnosti 500 kg provádí 40 úderů za minutu. Jaký je průměrný výkon motoru bucharu, je-li zdvih kladiva 0,8 m? Hodnota tíhového zrychlení je 10 m/s^2.	786
OK	2,7 kW	
6.	Jeřáb zvedá břemeno o hmotnosti 200 kg rychlostí 1 m/s. Určete průměrný výkon jeřábu. Hodnota tíhového zrychlení je 10 m/s^2.	794
OK	2 kW	
7.	Motor o výkonu 300 W vykonal práci 12 000 J. Kolik sekund na to potřeboval?	791
OK	40 s	
8.	Těleso o hmotnosti 50 kg se má zvednout do výše 10 m za 15 s. Jaký výkon je k tomu potřeba? Hodnota tíhového zrychlení je 10 m/s^2.	783
OK	333 W	
9.	Automobil se pohybuje rychlostí 72 km/h, jeho tažná síla je 1 200 N. Jaký výkon má motor automobilu?	788
OK	24 kW	
10.	Jeřáb má zvednout během osmihodinové pracovní směny 3000 t stavebního materiálu do výšky 9 m. Jaký průměrný výkon musí mít motor? Hodnota tíhového zrychlení je 10 m/s^2.	785
OK	9,4 kW	
11.	Určete výkon motoru výtahu, jestliže zvedne rovnoměrným pohybem těleso o tíze 1 200 N do výšky 10 m za 12 s.	790
OK	1 kW	
12.	Určete výkon motoru elektrického vrátku, který vytáhne náklad 150 kg rovnoměrným pohybem do výšky 20 m za 25 s. Hodnota tíhového zrychlení je 10 m/s^2.	792
OK	1,2 kW	
13.	Automobil jede rychlostí 54 km/h. Jeho výkon je 36 kW. Určete velikost tažné síly.	789
OK	2,4 kN	
14.	Koulař udělí za 1,2 s kouli pohybovou energii 1 000 J. Určete průměrný výkon koulaře.	793
OK	830 W	
15.	Čerpadlo načerpá 50 m^3 vody do nádrže ve výšce 15 m za 10 minut. Určete v kilowattech průměrný výkon motoru čerpadla, nepřihlížíme-li ke ztrátám. Hustota vody je 1000 kg/m^3, hodnota tíhového zrychlení je 10 m/s^2.	784
OK	12,5 kW	
16.	Za jak dlouho vykoná stroj, který má výkon 2 kW, práci 1000 J?	796
OK	0,5 s	

6. Mechanická energie - procvičovací příklady

 Obsah

2. Mechanická práce - procvičovací příklady	2
3. Mechanický výkon	2
4. Mechanický výkon - procvičovací příklady	3
6. Mechanická energie - procvičovací příklady	4